

bitig

**MSKÜ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

bitig

**MSKU Journal of Faculty
of Letters and Humanities**

Sorumlu Yazar

Corresponding Author

Hakan ÇOBAN

Adres: Muğla Sıtkı Koçman

Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

e-posta:

hakandograma1907@hotmail.com

0000-0001-6798-7063

Atıf / Citation

Çoban, Hakan (2022), “*Kabuğunu Kıran Hikâye: Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağına Bir Bakış*”, *bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 3, s. 214-216.

KİTAP İNCELEMESİ

Book Review

Kabuğunu Kıran Hikâye: Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağına Bir Bakış

**Özata Dirlikyapan, Jale (2019),
Kabuğunu Kıran Hikâye,
İstanbul: Metis Yayınları.**

Kabuğunu Kıran Hikâye, Jale Özata Dirlikyapan'ın doktora tezinin düzenlenmiş ve gözden geçirilmiş hâlidir. Dirlikyapan bu tezde Türkiye’de birbiri ardına siyasal ve toplumsal değişimlerin yaşandığı, köyden kente göçün artmasıyla birlikte yeni bir kentli yapısının oluştuğu bir dönem olan 1950-60 döneminde yazın hayatına başlayan ve önemli yenilikler getiren öykücüleri ele alır.

Dirlikyapan dönemin öykücülüğünü ve öykücülerini ele almadan önce “1950’li Yıllarda Türkiye’de Siyasal ve Kültürel Gelişmeler” başlığı altındaki bölümde 50’li yılların siyasî panoramasını çizer. Demokrat Parti iktidarındaki dönemde yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin toplum hayatına olan yansımaları üzerinde durur. Ayrıca dönemin ekonomik gelişmelerini rakamlarla belirterek somut veriler sunan Dirlikyapan dönemin siyasi durumunu gözler önüne serer. Dönemin siyasal ortamının halkı ve kültürel yapıyı nasıl etkilemiş olduğuna da değinen yazar 1950-60 yılları arasında, Amerikan yaşam tarzı ve kültürünün Türkiye’yi kuşatmaya başladığını ve ayrıca ezanın Arapça

okunması ve bazı devlet kurumlarının yeniden eski isimleriyle anılması gibi geriye dönüş belirtilerinin göze çarptığını da belirtir (s.25-26).

Dirlikyapan, siyasal ve kültürel ortam hakkında verdiği bilgilerin ardından “Edebiyat Ortamı ve Öykü Tartışmaları” adlı başlık altında *Edebiyat Ortamı ve Öykülerin Yön Verdiği Tartışmalar* üzerinde durur. 50 sonrası edebiyat ortamının en belirgin özelliğinin çok sesli ve çok yönlü olmak olduğunu belirten yazar (s.36) özellikle edebiyat matinelelerinin, Yakup Kadri’nin başkanlığını yaptığı Türk Edebiyatçılar Birliği’nin ve Baylan Pastanesi’nde buluşan ve “Baylancılar” olarak anılan grubun dönemin önemli edebiyat olayları olduğunu belirtir. Dirlikyapan ayrıca bu dönemin genç edebiyatçılarının “bohem yaşantı” (s.41) anlayışında olduklarını ve büyük ölçüde sol görüşlü olduklarını belirtir. Bu dönemin öykücülerinin adlarını genellikle dergiler aracılığıyla duyurduğuna da değinen yazar özellikle *Seçilmiş Hikâyeler*, *Mavi*, *A*, *Yeni Ufuklar*, *Pazar Postası*, *Yenilik*, *Yeditepe* gibi dergilerden bahseder. Bu dergilerde adını duyuran yenilikçi öykülerin daha çok bireyin iç dünyasını derinlikli bir şekilde ortaya koymak ve dillerini esnekliğe kavuşturmak için imgelere, bilinç akışına ve zaman-mekân soyutlamalarına yaslanmaya başladıklarına dikkat çeker (s.59).

Dirlikyapan kitabın üçüncü bölümü olan “Kuşağın İlk Yenilikçi Öykücülerini” adlı bölümde ise “*Yeni*” olmaktan yılmayan Öykücü: Sait Faik, İçsellik’in İncelikli Öykücüsü: Vüs’at O. Bener ve Yenileşme Yolunda İlk Kadın Öykücü: Nezihe Meriç üzerinde durur. Sait Faik’in özellikle *Alemdağ’da Var Bir Yılan* adlı öykü kitabı ile 50 kuşağı öyküsünde bir dönüm noktası, bir öncü olduğunu söyler. Bu kitaptaki öykülerde: 1. Metin içinde boşluklar bırakma, 2. Olayları atlama, 3. Düşsel anlatım, 4. Simgesel anlatım, 5. Öykü kurma amacının öykünün kendisi hâline gelmesi gibi tekniklerin dikkat çektiğini vurgular. Vüs’at O Bener’in öykücülüğünde ise üç dönem olduğunu belirler: 1. *Dost* ile başlayan ilk dönem (1950), 2. *Yaşamaz* dönemi (1954), 3. *Kan* dönemi (1956). Bener’in eserlerinin dil yapısını zorladığının ve yoğun bir imge yapısına sahip olduklarının da üzerinde durur. İlk öyküleri *Seçilmiş Hikâyeler*’de yayımlanan Nezihe Meriç’in ilk öykü kitabı *Bozbulanık*’a değinen Dirlikyapan onun öykülerinin anlık duygu durumlarından, içinde buldukları çevreye yönelik gözlemlerinden yola çıkarak yazılmış ve çağrışımlara ve iç konuşmalara ağırlık veren öyküler olduğunu söyler.

Dirlikyapan kitabın son bölümü olan “Yeni Öykücülüğün İçerik ve Biçim Öğeleri”nde ele aldığı dönemin öykülerini *Sıkça Karşılaşılan Temalar ve İçeriği Besleyen Biçimsel Yenilikler* adlı alt bölümlerde inceler. Dirlikyapan bu bölümde özellikle Feyyaz

Kayacan, Leylâ Erbil, Yusuf Atılgan, Demir Özlü, Ferit Edgü, Onat Kutlar, Adnan Özyalçın, Erdal Öz, Orhan Duru gibi öykücülerin öykülerinden örnekler verir. Belirlemiş olduğu temaları ve biçimsel özellikleri bu yazarların öyküleri üzerinden açıklama yoluna gider. Dirlikyapan ele aldığı öykülerde sıkça karşılaştığı temaları *Anlamsızlık, Hiçlik ve Sıkıntı, Kentin Sokaklarında Bunalımlı Kişiler, Huzursuzluğun Somut İfadeleri, Saldırganlık ve Öldürme İsteği, Suç İşleme Teması ve Suça Yüklenen Anlam, İntihar Eden ve Edemeyen Karakterler, Cinsellik ve Gerçeküstü ve Absürd* başlıkları altında ele alır ve dönemin yazarlarının öykülerinden örnekler vererek inceler. Biçimi ve içeriği birbirleriyle ilişkili olarak ele alan Dirlikyapan belirlemiş olduğu yeni içerik özelliklerini besleyen ve destekleyen yeni biçim özellikleri olarak da *Cümlede Başlayan Değişim, Kurgusal Düzeyde Farklılaşan Öyküler, "Ben" in İçinden Geçenler ve Dolaysız Anlatım ve Dilde Deformasyon ve Şiirleştirme Eğilimi* başlıkları altında incelemelerini yapar.

Tüm bu yönleriyle 50 kuşağı öykücülüğünün hem siyasal ve kültürel hem de edebî arka planına değinmesi, döneme öncülük eden öykücülere de ayrı bir bölümde yer vermesi, dönemin önde gelen öykücülerinden kapsamlı örnekler vermesi, dönemin öykülerinde öne çıkan tematik ve yapısal özelliklere değinmesi bağlamında Dirlikyapan'ın bu kitabı doyurucu bilgiler vermekle birlikte dönem hakkında genel bir görüş edinme yolunda da okurlarını besleyen bir çalışma niteliğindedir.

Kaynakça

Özata Dirlikyapan, Jale (2019), *Kabuğunu Kıran Hikâye*, İstanbul: Metis Yayınları.